

E-PRIROČNIK POZOR(!)NI ZA OKOLJE

Za uspešno sodelovanje
v kampanji Pozor(!)ni za okolje
v šolskem letu 2016/2017

KAZALO

Spremna beseda	3
O ogljičnem odtisu	4
EKOninje	8
Potek aktivnosti:	
tekmovalni in netekmovalni del	9
Primeri dobrih praks	21
Priporočeni viri in literatura	31

SPREMNA BESEDA

To je ta zadovoljni občutek...

Spoštovani mentorji in dijaki, prijatelji zelenega okolja!

Koši s pravilno ločenimi odpadki, zasedena šolska kolesarnica, listanje po zborniku dobrih okoljskih praks ... vse to nakazuje na **pozitiven odtis kampanje Pozor(!)ni za okolje**. Z novim šolskim letom 2016/17 **začenjamo že sedmo poglavje tega projekta**. Veseli nas, da bomo pod okriljem te okoljske iniciative, katere pobudnica in nosilka je družba Goodyear Dunlop Sava Tires, skupaj nadaljevali z osveščanjem o pomembnosti varovanja okolja in spodbujali h konkretnim aktivnostim za zmanjševanje ogljičnega odtisa.

Letošnjo kampanjo nadgrajujemo na trdnih temeljih: proaktivnosti šol in povezovanju s partnerskimi organizacijami ter družbeno odgovorni drži Goodyeara. V družino okoljsko odgovornih dijakov – EKOninj, mentorjev in partnerjev pa sprejemamo nov obraz. Glas kampanje v letošnjem šolskem letu postaja **znani slovenski stand-up komik, prevajalec in pisatelj Boštjan Gorenc – Pižama**, ki nas bo nagovarjal na zabaven, komičen in poučen način ter skupaj z nami zmanjševal ogljični odtis.

Tudi letos **kampanja poteka pod krovno temo zmanjševanja ogljičnega odtisa ter zajema tekmovalne in netekmovalne aktivnosti**. Pri slednjih ohranjamo težišče na lastni motivaciji šol za odgovornejše ravnanje z okoljem in tako **krepimo kampanjo kot nacionalno gibanje za zmanjševanje ogljičnega odtisa**. Vse vaše okoljske aktivnosti boste najprej navedli v EKOnačrtu, ki bo kompas delovanja posamezne šole za celo šolsko leto. Zelene aktivnosti lahko predstavite v EKOkotičku in jih strnete v lastno poglavje EKObzornika. O njih boste lahko prebirali na profilu kampanje na Facebooku, v e-ovestilniku in jih celo zasledili pod medijskimi žarometi. Z EKOfrekvenco lahko nekaj minut na šolskem radiju namenite tudi ekologiji. Vse to seveda v obsegu lastnih zmožnosti in interesa.

Priložnost bo dobil tudi tekmovalni duh. **Z EKOizzivom dijaki dobivate priložnost, da se poglobite v izbran okoljski problem, razmislite o možnih rešitvah in se tesneje povežete s partnerskimi organizacijami**. Vašo kreativnost lahko izrazite z EKObum predstavitev. Naj izpostavimo, tukaj se vaše delo ne konča, ampak le dobro začenja – pot do zmage v kampanji si boste zagotovili s spodbujanjem podpornikov naj glasujejo za vaš enominutni EKOfilm.

Za pomoč pri soočanju z izzivi vam v branje ponujamo pričujoči E-priročnik. Slednji podrobneje opisuje že navedene aktivnosti in navodila za njihovo izvedbo. Seveda smo vam za vse dodatne napotke na voljo v organizacijski ekipi kampanje Pozor(!)ni za okolje, dodatne informacije pa lahko najdete še na spletnem mestu www.pozornizaokolje.si in profilu kampanje na Facebooku: <https://www.facebook.com/pozorni.za.okolje>.

Z bogatim prepletom naštetih aktivnosti in še kakšnim presenečenjem med šolskim letom bomo ambasadorji odgovornega ravnanja z okoljem kampanjo zaključili na zaključnem druženju v maju 2017. Prepričani smo, da nas bo še eno leto skupnega osveščanja mladih o pomembnosti zmanjševanja ogljičnega odtisa ponovno navdahnilo in inovativno motiviralo.

Naj vaša okoljsko odgovorna drža s kampanjo Pozor(!)ni za okolje dobi krila tudi v letošnjem šolskem letu!

Simona Dijak,
vodja kampanje Pozor(!)ni za okolje,
vodja komunikacij v podjetju
Goodyear Dunlop Sava Tires

O OGLJIČNEM ODTISU

Na začetku najprej kratek preizkus ...

V nadaljevanju opisujemo dva primera pri nakupu sadja. Ali veste, v katerem primeru se v okolje zapiše večji ogljični odtis?

1. primer:

V trgovini kupimo grozdje biološke pridelave, ki je bilo pridelano v Indiji.

2. primer:

V trgovini kupimo jabolka običajne pridelave, ki so bila pridelana v Sloveniji.

Ogljični odtis je pri nakupu lokalno pridelanih jabolk mnogo manjši kot pri nakupu grozdja iz Indije, zaradi kratkega transporta do trgovine. Pri prevozu grozdja iz Indije je bila v ozračje namreč izpuščena tako velika količina ogljikovega dioksida, da je izničila ugodne učinke biološke pridelave na okolje. V tem primeru bi z nakupom grozdja, pridelanega lokalno in po običajnem postopku pridelave dejansko poskrbeli za manjši ogljični odtis.

Kaj je ogljični odtis?

Ljudje s svojim delovanjem oddajamo ogljikov dioksid. Oddaja ga že naše telo, s tem ko se segreva. Ko vdihnemo zrak, istočasno vdihnemo kisik. Ko izdihnemo, izdihnemo ogljikov dioksid. A naše telo odda tako malo ogljikovega dioksida, da to ne predstavlja bistvene težave. Težavo predstavljajo najrazličnejše človeške dejavnosti, pri katerih prihaja do večjih izpustov ogljikovega dioksida v ozračje. Te dejavnosti so denimo:

- **nepravilno ločevanje odpadkov,**
- **potratna poraba vode in energije,**
- **intenzivno kmetijstvo in živinoreja,**
- **termoelektrarne na fosilna goriva,**
- **industrijska proizvodnja,**
- **ogrevanje stavb,**
- **prevoz ljudi in blaga in še bi lahko naštevali.**

Količino izpustov ogljikovega dioksida ponazorimo z izrazom ogljični odtis. Na zmanjševanje slednjega lahko vplivamo že z enostavnimi dejanji:

- **s pravilnim ločevanjem odpadkov,**
- **z recikliranjem in ponovno uporabo,**
- **s preprečevanjem nastajanja odpadkov,**
- **z varčno porabo vode,**
- **z varčno porabo energije,**
- **s trajnostno mobilnostjo,**
- **s trajnostno potrošnjo.**

Torej z vsemi temami, ki smo jih v kampanji Pozor(!)ni za okolje tudi že obravnavali v minulih šolskih letih in so nam zato že precej blizu. In mimogrede: ali veš, da je pri vsaki majici, uvoženi s Kitajske, poleg običajno nizke cene majice treba vračunati tudi ceno, ki jo zaradi izpustov ogljikovega dioksida med transportom zaradi prevoza plača okolje?

S svojim delovanjem in odločitvami puščamo za seboj pomembne sledi – tudi na našem okolju. In te sledi se pokažejo v količini ogljikovega dioksida, ki ga s svojim delovanjem izpustimo v ozračje. To imenujemo ogljični odtis.

Zakaj je pomembno, da pazimo na ogljični odtis?

Ogljikov dioksid, ki ga spuščamo v ozračje, rastline v procesu fotosinteze pretvarjajo v kisik. V zadnjih letih ljudje spuščamo v ozračje preveč ogljikovega dioksida; rastline na našem planetu ga ne uspejo pretvoriti v kisik. Zato se njegova količina v ozračju povečuje. Ste se kdaj vprašali, kakšne so lahko posledice?

Ogljikov dioksid vpliva tudi na segrevanje ozračja, to pa na podnebne spremembe. Posledice teh podnebnih sprememb čutimo že sedaj, tudi na primer prek vedno pogostejših vremenskih ujm doma in po svetu.

Tudi mi lahko pomagamo zmanjševati ogljični odtis!

Že s preprostimi vsakodnevnimi dejanji lahko z majhnimi koraki, a zagotovo, pripomoremo k zmanjševanju ogljičnega odtisa.

Ampak kako?

Tu je le nekaj primerov, kako lahko vsak posameznik zmanjša ogljični odtis (*vir: Focus*):

- Če v hiši ugasnemo luči s petimi žarnicami z močjo 60 W, ko jih ne potrebujemo, prihranimo okoli 220 kg CO₂. Prihranek velja ob predpostavki, da bi žarnice sicer gorele štiri ure dnevno vsak dan v letu.
Ogljični odtis torej zmanjšam, če doma redno ugašam luči, ko jih ne potrebujem.
- Če zapremo pipo s toplo vodo, ko si umivamo zobe, prihranimo okoli 3 kg CO₂ letno. Skozi pipo namreč priteče okoli 1,5 litra vode na minuto. Če si zobe umivamo dvakrat na dan po tri minute in ob tem pustimo teči vodo, porabimo 9 litrov vode. To je 8 litrov več, kot če zapremo vodo, medtem ko si umivamo zobe. Prihranek vode je okoli 2.900 litrov letno!
Ogljični odtis torej zmanjšam, če med ščetkanjem zob redno zapiram vodo.
- Če obešamo perilo na prostem, lahko na leto prihranimo do 300 kg CO₂. Sušilni stroj je eden največjih povzročiteljev emisij CO₂ v gospodinjstvu. Okolje tako lahko varujemo na staromodni način. Namesto, da oblačila sušimo v sušilnem stroju, jih lahko obesimo na prostem, v sušilnici ali pa pod prho. Tako ne le okolju prihranimo 300 kg emisij CO₂, ampak tudi zmanjšamo račun za elektriko do 50 evrov.
Ogljični odtis naše družine torej zmanjšamo s sušenjem perila na prostem.
- Če mami za rojstni dan podarimo škatlico za nakit, ki jo izdelamo iz odpadnih materialov in okrasimo s semeni ali kamenčki, pri tem ne izpustimo v ozračje skoraj nič CO₂. Če pa mami za rojstni dan podarimo škatlico za nakit, izdelano v Aziji, je bilo samo za prevoz iz Azije v Slovenijo v ozračje izpuščenega kar nekaj CO₂.
Ogljični odtis torej zmanjšam, če mami za rojstni dan podarim škatlico za nakit, ki jo naredimo sami, namesto škatlice za nakit, ki je bila izdelana v Aziji. Pa še več žepnine nam ostane.

Najpomembneje je, da znamo primerjati vplive različnih življenjskih slogov na okolje in - če je to le mogoče - med njimi izberemo tak življenjski slog, ki najmanj obremenjuje naš planet.

Kako pa vem, kakšen je moj ogljični odtis?

Svoj ogljični odtis lahko izračunaš. Eden izmed **kalkulatorjev ogljičnega odtisa** je na voljo na spletni strani Umanotere, Slovenske fundacije za trajnostni razvoj:

<http://www.umanotera.org/index.php?node=170>

EKOninje

Pred začetkom tekmovanja sodelujoče šole med svojimi dijaki izberejo predstavnike kampanje Pozor(!)ni za okolje, ki smo jih poimenovali **EKOninje**. Ključna vloga EKOninj, tj. prijateljev, ambasadorjev in bojevnikov za čisto okolje, je skrb za potek aktivnosti ter izvajanje tekmovalnega dela kampanje na šoli. Vloga med drugim vključuje tudi:

- **pomoč mentorjem šol pri vodenju kampanje,**
- **sodelovanje pri pripravi aktivnosti v kampanji,**
- **izvajanje le-teh ter**
- **spodbujanje k odgovornemu ravnanju z okoljem ter osveščanje o pomenu zniževanja ogljičnega odtisa svojih vrstnikov, prijateljev, družinskih članov in ljudi iz lokalnega okolja.**

Vsaka šola lahko izbere do 7 EKOninj. Seveda je zaželeno aktivno sodelovanje vseh dijakov šole, a le 7 bo tistih vodilnih, ki bodo vključeni v komunikacijo in bodo povabljeni na zaključni dogodek.

Imena, priimke in elektronske naslove EKOninj sporočijo koordinatorji kampanje na šoli najkasneje do petka, 21. oktobra 2016, na elektronski naslov: pozornizaokolje@gmail.com.

POTEK AKTIVNOSTI

Zasnovana na proaktivnosti, se **kampanja Pozor(!)ni za okolje** v šolskem letu 2016/17 **krepi kot gibanje za zmanjševanje ogljičnega odtisa**. Kot taka zaobjema tako tekmovalne kot netekmovalne aktivnosti.

Povzemimo najprej slednje. **Netekmovalni del** zajema izvajanje raznolikih okoljsko odgovornih aktivnosti v treh fazah. Ob začetku šolskega leta na šolah z izpolnitvijo spletnega vprašalnika **zasnujete svoj EKOnačrt**. Z njim opredelite okoljske aktivnosti, ki jih izvajate v sklopu kampanje skozi vso šolsko leto. Fotografije, skice, poročila in druge materiale **predstavljate na panoju v svojem EKOkotičku**, najbolj kreativne in inovativne aktivnosti pa boste **strnili na dveh straneh**, oz. v poglavju **EKOzbornika**.

V **okviru tekmovalnega dela kampanje na šolah izberete poljuben EKOizziv, ga na informativnih dneh predstavite obiskovalcem in o njem posnamete EKOfilm**. Film je tudi edini ocenjevani del kampanje. Uspešnost vsake izmed šol oz. dijakov v tekmovanju ocenjujejo člani EKOMisije v sestavi partnerskih organizacij in obiskovalci spletne strani kampanje. Zmagala bo tista šola, ki bo skupaj zbrala najvišje število točk.

Vrh kampanje predstavlja **zaključni dogodek za vse dijake, mentorje in partnerje**. **Predvidoma bo potekal v sredini maja 2017** in bo posvečen **Dnevu podnebnih sprememb**, ki je sicer v ponedeljek, 15. maja 2017. Namen srečanja je uradna razglasitev rezultatov tekmovalnega dela, predstavitev EKOzbornika kot praktičnega doprinosa dijakov na področju osveščanja o zmanjševanju ogljičnega odtisa, pregled dosežkov kampanje v šolskem letu ter sproščeno in zabavno druženje vseh sodelujočih v kampanji.

SHEMA KAMPANJE 2016/2017

EKOtekmovanje

**EKOizziv,
EKObum,
EKOfilm**

Druge aktivnosti

**EKOnačrt,
EKOkotiček,
EKOzbornik**

**E-obvestilnik,
spletna stran,
Facebook**

Dogodki

EKOfrekvenca

**Raziskava
FOV**

Mediji

Glas kampanje: Boštjan Gorenc – Pižama

NETEKMOVALNI DEL: PROAKTIVNO IZVAJANJE OKOLJSKIH IN OSVEŠČEVALNIH AKTIVNOSTI

Rok za izpolnitev vprašalnika – EKOnačrta:
petek, 18. november 2016

Urejanje EKOkotička:
celo šolsko leto 2016/17

Rok za oddajo poglavja za EKOzbornik :
petek, 7. april 2017

V letošnji kampanji Pozor(!)ni za okolje boste na šolah nadaljevali z izvajanjem različnih aktivnosti za zmanjševanje ogljičnega odtisa. Netekmovalni del se ne ocenjuje in je povsem odvisen od angažiranosti posamezne šole. Vključuje tri faze: izpolnitev spletnega vprašalnika – EKOnačrta, urejanje EKOkotička in pripravo poglavja za EKOzbornik. Pri izvajanju aktivnosti ne pozabite na fotoaparatus, kamero ali preprosto – vaš telefon!

Kako poteka netekmovalni del kampanje?

1. NAJPREJ IZPOLNITE SPLETNI VPRAŠALNIK – EKONAČRT

EKONAčrt je kompas za izvajanje vaših aktivnosti in je zaveza šole za sodelovanje **Ev kampanji**. Mentorji boste skupaj z dijaki izpolnili spletni vprašalnik in tako navedli področja, na katerih boste izvajali aktivnosti tekom šolskega leta. Z drugimi besedami, pripravili boste **strukturiran načrt aktivnosti**. Pri tem gre predvsem za aktivnosti, s katerimi lahko dijaki sami pripomorejo k znižanju emisij CO₂ in osveščanju o okoljski problematiki. Na zmanjševanje ogljičnega odtisa lahko vplivamo na skoraj vseh področjih našega delovanja, na primer s preprečevanjem nastajanja odpadkov in njihovim recikliranjem, trajnostno mobilnostjo, varčevanjem z električno energijo in naravnimi viri itn. Prednost tovrstne priprave načrta je enakopravni položaj šol, saj boste cilje lahko opredelili glede na trenutno stanje na šoli in glede na okoliščine, v katerih vaša šola deluje. EKOninje in mentorji torej narekujejo tempo in obseg aktivnosti na vaši šoli.

Vprašanja, ki bodo vključena v spletni vprašalnik, boste prejeli po elektronski pošti vnaprej, kar vam bo v pomoč pri razmisleku o aktivnostih in strukturiranju odgovorov. Te boste nato vnesli v spletno aplikacijo. **Bodite kratki in jedrnati**. Odgovori v vprašalnikih se ne ocenjujejo, so pa pomemben pokazatelj aktivnega udejstvovanja šole. Nenazadnje, povzetek vseh načrtovanih aktivnosti šol bo predstavljen v EKOzborniku. Skupaj s predstavljenimi praksami bodo tako bralci dobili sliko o doseženih ciljnih šol.

2. MED ŠOLSKIM LETOM UREJATE EKOKOTIČEK IN OSVEŠČATE O VAŠIH AKTIVNOSTIH

Aktivnosti, ki jih boste opredelili z vprašalnikom, boste tekom šolskega leta izvajali in jih predstavili v svojem EKOkotičku. **EKOkotiček je prostor na šoli, kjer je postavljeno pano**, na katerega dijaki lepijo, pripenjajo, ... utrinke izvedenih aktivnosti. EKOkotiček je lahko tudi zavihek na spletni strani šole. EKOninje – dijaki ambasadorji kampanje na šoli – so uredniki vsebin. Šole na elektronski naslov pozornizaokolje@gmail.com proaktivno pošiljate fotografije delčkov panoja/opremljenosti EKOkotička, ki bodo objavljene na Facebook strani kampanje. EKOkotiček se ne ocenjuje, je pa vizualno zanimivo središče okoljskih prizadevanj šole in odličen način za osveščanje vseh dijakov, zaposlenih in obiskovalcev šole o kampanji Pozor(!)ni za okolje in problematiki ogljičnega odtisa.

Pri izvedbi aktivnosti se lahko povežete z najrazličnejšimi organizacijami iz lokalne skupnosti. Na primer:

- s predstavniki komunalnih (in drugih) podjetij iz lokalnega okolja,
- s strokovnjaki s področja zmanjševanja ogljičnega odtisa, okoljevarstva, ravnanja z odpadki, nevladnimi organizacijami ... ,
- z drugimi šolami ali vrtci iz lokalnega okolja,
- z lokalnimi mediji – z namenom širšega osveščanja in izpostavitve šole.

Dodatno boste EKOninje in mentorji enkrat mesečno prejeli **e-obvestilnik** – elektronsko pošto z zbranimi najboljšimi praksami šol, izvedenih v preteklem mesecu. **Na prejemanje e-obvestilnika se lahko prijavijo tudi drugi dijaki in osebje vaše šole prek spletnega obrazca na www.pozornizaokolje.si**. Namen je spodbuditi odzivnost dijakov in mentorjev, da se na pobude za fotografiranje/snemanje videoposnetkov odzovete in pošljete zanimive posnetke vsakdanjih dejanj na šolah, ki pripomorejo k zmanjševanju ogljičnega odtisa. Hkrati je cilj e-obvestilnika opomniti na različna področja zmanjševanja ogljičnega odtisa in spodbuda šolam, da aktivnosti izvedejo prav na vseh.

Letošnja novost e-obvestilnika je, da bo naslovnike nagovarjal **Boštjan Gorenc – Pižama**, vključeval pa bo tudi povezavo do posnetka za EKOfrekvenco (več v nadaljevanju). Vsak mesec bo tako posvečen enemu vidiku zniževanja ogljičnega odtisa ali aktualni aktivnosti kampanje. Denimo, oktobra bo poudarek na zelenih tehnologijah, novembra bodo v ospredju obnovljivi viri energije itn. Vse šole, sodelujoče v kampanji, boste tako neprestano ustvarjale kakovostne zelene vsebine in krepile gibanje dijakov za zmanjševanje ogljičnega odtisa prek spletnih medijev. **Foto in video posnetki vam bodo koristili tudi za pripravo EKOfilma v okviru tekmovalnega dela kampanje.**

Kampanja letos ponuja še eno dodatno aktivnost – to je **EKOfrekvenca**. EKOfrekvenca so minute za ekologijo, ki se lahko odvijejo enkrat mesečno na šolskem radiju. Namen je spodbuditi dijake in mentorje, da vsak mesec na šoli pripravite »vklop«, kjer dijakom in šolskemu osebju kratko predstavite trenutne okoljske aktivnosti. Na šolah boste prejeli standardno uvodno in odjavno špico, vsak mesec pa bo prek e-obvestilnika posredovana še kratka avdio izjava znanega spremljevalca kampanje. Ta predstavlja eno vsebino za EKOfrekvenco – preostale vsebine pa lahko poljubno dodajate na šolah. EKOfrekvenca je dodatna aktivnost, ki ni ocenjevana. Predstavlja dodano vrednost, saj omogoča, da v aktivnosti kampanje poleg EKOninj in mentorjev vključite še druge dijake in osebje vaše šole.

3. Ob koncu kampanje presežke vaših aktivnosti zajamete v poglavje EKOzbornika

EKOzbornik je zbirka najbolj kreativnih in inovativnih osveščevalnih aktivnosti, ki med šolskim letom potekajo na šolah. Najbolj zanimive vsebine (besedilo, fotografije, grafi, skice, kratki video posnetki...), objavljene v EKOokotičku in opsijsko na spletni strani šole, dijaki predstavite na dveh straneh, ki tvorita eno **poglavje v EKOzborniku** (predstavljajte si kolaž aktivnosti, miselni vzorec ipd.). Način predstavljanja šol je poljuben, zajema pa naj primere dobrih praks, imena mentorjev in EKOninj (predlogo dokumenta mentorji prejmete naknadno).

Vsebinska vašega poglavja naj podpira namen EKOzbornika, ki je zbirka konkretnih aktivnosti, zajetih v publikaciji. Te naj bodo navdih vsakemu bralcu, da tudi sam postane pozoren na zmanjševanje ogljičnega odtisa. EKOzbornik opozarja, da je ogljični odtis pomembna tema, ki s podajanjem konkretnih napotkov na mikro ravni predstavlja priložnost za dopolnitev učnih načrtov, kjer je poudarek na globalnih aktivnostih (onesnaževanje voda, recikliranje, pomen ločevanja odpadkov ipd.). Priprava poglavja za EKOzbornik je za šole neobvezujoča. Je predvsem priložnost, da se šole širši javnosti predstavijo v najboljši okoljski luči in pomeni dodano vrednost za kampanjo, s katero le-ta pušča trajni odtis na področju osveščanja o pomembnosti zmanjševanja ogljičnega odtisa.

Kako uspešna je bila kampanja Pozor(!)ni za okolje pri osveščanju dijakov o zmanjševanju ogljičnega odtisa, bomo tudi letos preučili z raziskavo. Dijaki boste vprašalnik izpolnjevali po izvedbi večine vaših okoljskih aktivnosti.

Roki za oddajo

- **Rok za izpolnitev vprašalnika: petek, 18. novembra 2016**

Do tega datuma lahko odgovore o okoljskih aktivnostih, ki jih boste izvedli na šoli med šolskim letom, vnesete v spletno aplikacijo. Povezavo do aplikacije prejmete skupaj z okvirom vprašanj po elektronski pošti v drugi polovici oktobra.

- **Rok za oddajo poglavja za EKOzbornik: petek, 7. april 2017**

Do tega datuma lahko pošljete besedilo, dodatna gradiva ter imena EKOninj in mentorjev za poglavje v EKOzborniku, ki naj bodo pripravljene na dveh straneh v pisavi Cambria, velikost pisave 11, s presledkom 1,15. Fotografije v originalni velikosti naj bodo poslane posebej. Svoj dokument pošljete preko programa we-transfer (<https://www.wetransfer.com/>) na elektronski naslov pozornizaokolje@gmail.com. Podrobnejše informacije skupaj s predlogo dokumenta prejmete naknadno.

- **Rok za sodelovanje v Raziskavi o odnosu dijakov do okolja: od ponedeljka, 27. marca, do petka, 21. aprila 2017**

V tem obdobju lahko šole sodelujete v raziskavi, s katero ugotavljamo osveščenost dijakov o pomenu zmanjševanja ogljičnega odtisa. Navodila za izpolnjevanje prejmete naknadno.

TEKMOVALNI DEL: PRIPRAVA IN PREDSTAVITEV KONKRETNIH OKOLJSKIH REŠITEV

Rok za partnerje za sporočitev EKOizziva in števila predavanj:

petek, 28. oktober 2016

Rok za šole za izbor EKOizziva in prijavo na predavanja partnerjev:

od torika, 8. novembra, do petka, 18. novembra 2016

Rok za izvedbo EKObum predstavitev:

petek in/ali sobota, 10. in 11. februar 2017

Rok za oddajo EKOfilma:

petek, 10. marec 2017

Glasovanje in ocenjevanje EKOfilmov:

od ponedeljka, 20. marca, do petka, 7. aprila 2017

Ob začetku kampanje jeseni 2016 izberete poljuben EKOizziv, za katerega poiščete konkretne rešitve. Te skupaj s preostalimi okoljskimi aktivnostmi predstavite v obliki EKObum predstavitev obiskovalcem na informativnih dnevih, ki bodo na srednjih šolah potekali v petek in soboto, 10. in 11. februarja 2017. Svojo rešitev EKOizziva, utrinke z EKObum predstavitev in druge posnetke aktivnosti, ki ste jih na šoli izvedli tekom leta, strnete v enominutni EKOfilm. EKOfilm je edini ocenjevalni del kampanje.

KAKO POTEKA TA DEL KAMPANJE?

1. Najprej izberete poljuben EKOizziv

EKOizziv je novost kampanje v šolskem letu 2016/17. EKOizziv spodbuja dijake, da se poglobijo v določeno okoljsko problematiko in razmislijo o konkretnih okolju prijaznih rešitvah. Pomeni konkretnejši premik iz teorije v prakso in predstavlja možnost večjega sodelovanja s partnerskimi organizacijami kampanje.

Obstajata dva tipa EKOizziva:

- **EKOizziv partnerske organizacije:** partnerji ob začetku leta razpišejo konkreten EKOizziv in šolam, ki si jih izberejo, ponudijo podporo pri iskanju rešitev v obliki dodatnega predavanja. Število predavanj oziroma mest za prijavo na določen EKOizziv je omejeno – skladno z zmožnostmi partnerjev. *Primer EKOizziva: predelava papirja na drugačen način. / Primer rešitve: izdelovanje jasic in božičnih okraskov iz papirja.*
- **EKOizziv iz lokalnega okolja:** ozrite se naokoli; ali v lokalnem okolju zaznate okoljski problem? Izberite si ga za vaš EKOizziv in predlagajte konkretne rešitve! *Primer EKOizziva: spodbujanje ljudi, da v zabojnike za biološke odpadke ne bi več metali odpadkov v plastičnih vrečkah. / Primer rešitve: posebni označevalci na zabojnikih.*

Vsaka šola ob začetku kampanje izbere en EKOizziv. Rešitve lahko pripravite na konceptualni ravni ali pa jih dejansko tudi izvedete. Vsekakor pa izbran EKOizziv in vaš predlog rešitve (opcijsko v sodelovanju s partnerji) predstavite v okviru EKObum predstavitev na informativnih dnevih.

Rok in način izbire EKOizziva

Mentorji boste v ponedeljek, 7. novembra 2016, prejeli seznam EKOizzivov in predavanj, ki jih razpisujejo partnerji. Dan kasneje, 8. novembra 2016, se bodo prijave na EKOizzive partnerjev odprle. Glede na število šol in zmožnosti partnerjev, bo število EKOizzivov partnerskih organizacij omejeno. V ta namen šolam svetujemo, da se na posamezni EKOizziv/predavanje partnerjev prijavite čim hitreje. V primeru, da se šole na izbran EKOizziv partnerske organizacije ne boste mogle prijaviti, šolam omogočamo izbor poljubnega, lastnega EKOizziva iz lokalnega okolja. Izbran EKOizziv (bodisi tisti, ki ga zastavi partnerska organizacija, bodisi tisti, ki izvira iz lokalnega okolja) nam sporočite najkasneje do petka, 18. novembra 2016. Povezavi do seznama možnih EKOizzivov/predavanj partnerjev ter prijavnico za EKOizziv prejmete naknadno.

2. Okoljsko držo šole predstavite devetošolcem z EKObum predstavitevijo

Dijaki na informativnih dnevih devetošolcem **šolo predstavite tudi skozi okoljevarstveni vidik**. Pri tem osveščajte o zmanjševanju ogljičnega odtisa, okoljski problematiki na splošno ter o aktivnostih, ki jih šole izvajate v okviru kampanje Pozor(!)ni za okolje. Ne pozabite na vaš EKOizziv in predstavite devetošolcem vašo rešitev! Če ste izbrali EKOizziv partnerske organizacije, lahko slednje povabite k sodelovanju na EKObum predstavitvi.

Bodoče dijake spodbudite, da **izkažejo podporo kampanji** s tem, ko sledijo strani kampanje na Facebooku ter podpišejo EKOobljubo na spletnem mestu www.pozornizaokolje.si. EKOninje lahko pri aktivnostih uporabite različne komunikacijske tehnike (plakati, video posnetku, gverila ...). Namen organizacije takšne predstavitve je namreč osveščanje, povezovanje in aktiviranje devetošolcev v smeri varovanja okolja.

Ne pozabite na kamero! Živahno dogajanje, presenečene obraze obiskovalcev in izjave devetošolcev o okoljski problematiki posnemite, saj so ključni gradniki vašega EKOfilma. Več obiskovalcev kot boste navdušili s predstavitevijo, večje možnosti boste imeli, da bodo le-ti glasovali za vaš EKOfilm.

3. EKOfilm o okoljski drži šole

Tematika

V sklopu kampanje Pozor(!)ni za okolje pripravite enominutni EKOfilm. Ta naj zajema utrinke predstavitev EKOizziva in vaše rešitve, utrinke z EKObum predstavitve in drugih okoljskih aktivnosti, ki ste jih na šoli izvedli v šolskem letu 2016/17, denimo:

- čistilne akcije,
- predavanja,
- ekskurzije,
- delavnice,
- tekmovanja,
- raziskovanja,
- zbiralne akcije,
- igre,
- razstave, ...

V pomoč pri pripravi EKOfilma boste na šolah naknadno prejeli kriterije, po katerih bo vaše izdelke ocenjevala EKOMisija.

Tehnični pogoji

Bodite kreativni! V EKO filmu (**dolžina: od 30 do 60 sekund**) na poljuben način prikazete, kako ste med letom zmanjševali ogljični odtis in na informativnih dneh osveščali devetošolce in reševali EKOizziv. EKO film naj ne vsebuje avtorske glasbe drugih izvajalcev niti drugih avtorskih materialov tretjih oseb, za katere prijavitelji niso pridobili avtorskih pravic (npr. grafik). Filmček naj bo **opremljen z logotipom** kampanje »Pozor(!)ni za okolje«. Video mora vključevati naziv šole.

Rok in način oddaje

Vtekmovanje so vključeni vsi filmi, ki bodo **do petka, 10. marca 2017**, oddani preko programa we-transfer (<https://www.wetransfer.com/>) na e-naslov pozornizaokolje@gmail.com.

Glasovanje in ocenjevanje

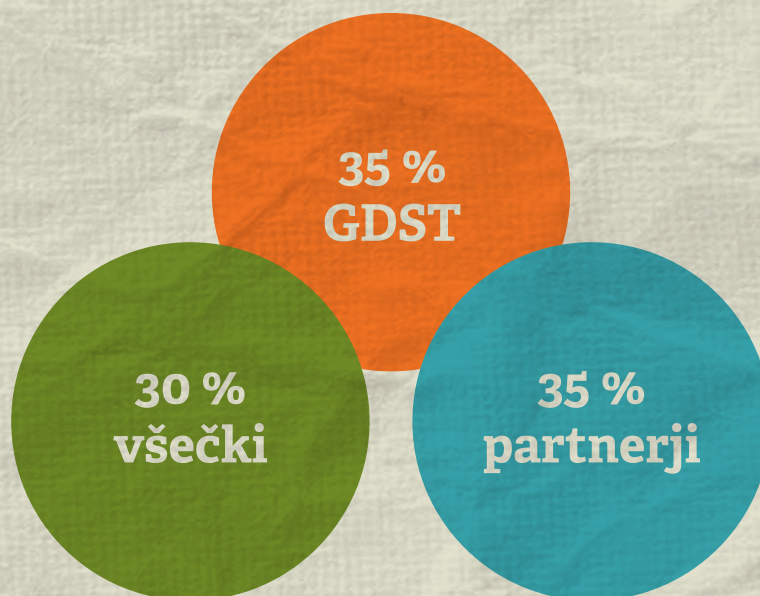
Vtekmovanje bodo uvrščeni vsi pravočasno in ustrezno oddani filmi, ki bodo upoštevali osnovne vsebinske smernice in tehnične pogoje. Prejeti kratki filmi bodo objavljeni na spletnem mestu www.pozornizaokolje.si. Glasovanje za najboljši film na spletni strani kampanje se bo pričelo v ponedeljek, **20. marca 2017** in se zaključilo v petek, **7. aprila 2017, ob polnoči**. V tem času bodo lahko obiskovalci spletne strani kampanje z načinom Facebook všečkov glasovali za naj video po svojem izboru. Hkrati jih bo ocenjevala tudi strokovna žirija – člani EKOMisije v sestavi partnerskih organizacij in predstavniki pobudnika kampanje Goodyear Dunlop Sava Tires – po posebnem ocenjevalnem obrazcu. Kjer bo to mogoče, bo ocenjevalec izhajal iz tiste partnerske organizacije, ki je za posamezno šolo pripravila EKOizziv.

Ocena EKO filma je sestavljena iz treh delov, točke pa se seštevajo. Ocenjuje se sposobnost dijakov, da z okoljevarstveno problematiko in kampanjo uspejo seznaniti čim več bodočih dijakov na informativnih dnevih. Neposredno se bo to odrazilo v številu prejetih glasov, saj bodo lahko podporniki na spletni strani kampanje glasovali za EKO film posamezne šole.

Tridelna struktura ocene:

35 % predstavnik podjetja GDST,
35 % predstavniki partnerskih organizacij (EKOmisija),
30 % število všečkov na spletni strani.

Razglasitev rezultatov

Glede na zbrane točke bodo **zasnovane tri kategorije uspešnosti**, število točk za vsako posamezno šolo pa ne bo javno objavljeno. Za vse šole v eni kategoriji bo podana tudi skupna obrazložitev. Vrstni red uvrstitev šol glede na točke bo posredno razviden iz zaporedja poglavij v EKOzborniku (najprej bodo predstavljene najboljše šole). **Predstavitev EKOzbornika in razglasitev zmagovalne šole bo potekala na zaključnem dogodku v sredini maja 2017.** Družba Goodyear Dunlop Sava Tires bo najboljše šole v tekmovalnem delu kampanje nagradila.

PRIMERI DOBRIH PRAKS

Prav vsaka šola, ki je v šolskem letu 2015/16 sodelovala v kampanji Pozor(!)ni za okolje, si zasluži pohvalo za aktivnosti zniževanja ogljičnega odtisa. Iz množice dobrih praks, ki potrjujejo učinkovitost kampanje, predstavljamo nekaj tistih, ki so izstopale. Verjamemo, da bodo izpostavljeni primeri služili kot uporabni nasveti in motivacija za nove okoljske podvige šol v sedmi kampanji v šolskem letu 2016/17.

Pogled na smeti skozi umetniške oči

Dijaki Ljutomerske Gimnazije Franca Miklošiča so v okviru kampanje Pozor(!)ni za okolje zaključili projekt »Pogled na smeti skozi umetniške oči«. Glavni namen ustvarjanja je bila ponovna uporaba odpadnega materiala na kreativen način.

Ljutomerski dijaki so zbirali drobne plastične odpadke, iz katerih je postopoma nastajala umetnina, visoka in široka 2,5 metra. Dijaki so iz odpadne plastike izdelali logotip šole, unikatno podobo Franca Miklošiča pa so postavili na pročelje gimnazije. Na ta način mimoidoče in ostale obiskovalce šole opominjajo na odgovorno ravnanje z okoljem in zmanjševanje ogljičnega odtisa s ponovno uporabo odpadnega materiala. Trajnostne aktivnosti dijakov iz Ljutomera potrjujejo, da smo lahko ustvarjalni tudi na okoljskem področju.

Unikatna podoba Franca Miklošiča iz odpadne plastike

Mariborski dijaki iz odpadnih materialov izdelali EKOSmrečico

Decembrskega ustvarjanja novoletnih okraskov so se lotili dijaki Tehniškega šolskega centra Maribor.

Dijaki prvih letnikov so dokazali, da lahko prihranimo in hkrati manj obremenjujemo okolje, če novoletno okrasitev izdelamo sami. Za različne odpadne materiale, denimo obešalnike in kartonske tulce, so našli novo namembnost. S svojo kreativnostjo so izdelali okolju prijazno smrečico in z njo popestrili praznično vzdušje na šoli.

EKOSmrečica iz embalaže, kovinskih obešalnikov in blaga

Sončna pečica kot zeleni vir energije

Dijaki Gimnazije Jesenice so v okviru februarskega informativnega dne pripravili EKODan. Z njim so dijake, učence osnovnih šol in njihove starše seznanili s pomenom zmanjševanja ogljičnega odtisa z aktivnostmi, ki jih v sklopu projekta izvajajo na šoli.

Jeseniške EKOninje so tako vrstnikom in obiskovalcem pojasnile izračun ogljičnega odtisa, ki nam pokaže, kako energetsko potratno živimo. Kot zeleni vir energije so predstavili sončno pečico in enostavne statve, na katerih si iz trakov odpadnih majic lahko izdelamo pletenino. Iz materialov, ki bi jih sicer zavrgli, so izdelali košare, spletene iz starega papirja, in preproste kalilnike.

Sončna pečica, pletenine in preprost kalilnik

3D-pepelnik Mr. Nico-Tine

Na Srednji šoli za strojništvo v Škofji Loki so skušali okrepiti okoljsko zavest dijakov. Njihovo glavno sporočilo je bilo, da je čisto okolje pomembno za naše zdravje, zato ga je potrebno varovati in zanj ustrezno skrbeti. Tako so največ pozornosti namenili izdelavi 3D-pepelnika, ki so ga v sodelovanju z dijaki Šolskega centra Kranj lično izdelali dijaki 4. letnika programa Avtoservisni tehnik. S pepelnikom s pljuči za cigaretne ogorke so se dijaki predstavili tudi širši javnosti, poimenovali pa so ga Mr. Nico-Tine.

Mr. Nico-Tine

Avtorja raziskovalne naloge z mentorico in koškom za žvečilne gumije Gumbin

Dan žvečilnega gumija na Gimnaziji Celje – Center

Dijaki Gimnazije Celje – Center so ocenili, da sovrstniki slabo poznajo izdelavo, sestavo in pravilni način odlaganja žvečilnega gumija. Zato so se EKOninje in avtorja raziskovalne naloge Žvečilni gumi odločili, da na šoli izvedejo dan, posvečen žvečilnemu gumiju. Da je bila simbolika še večja, so ga izvedli na svetovni dan Zemlje. Namen izvedenega dneva je bil dijake seznaniti s postopki izdelave žvečilnega gumija, z njegovo uporabo, s pozitivnimi in negativnimi učinki na zdravje ter jih ozaveščati o ekološki škodljivosti neprimerne odlaganja gumijeve mase po žvečenju. Pri izvedbi so s promocijskimi materiali in vzorčnimi primeri žvečilnih gumijev pomagali Wrigley in predstavniki podjetja Gumbin, ki so pripomogli k ozaveščanju dijakov o pravilnem odlaganju te vrste odpadka. Dijaki Gimnazije Celje – Center so dokazali, da je tudi žvečenje povezano z ogljičnim odtisom.

Kranj na kolo

Projekt Kranj na kolo Gimnazije Kranj je septembra 2015 potekal v okviru Evropskega tedna mobilnosti v Kranju. Z dobro voljo, deljenjem brezplačne kave in organiziranjem iger na temo kolesarstva so tudi dijaki te šole pripomogli k temu, da je bil Kranj med 58 slovenskimi občinami izbran za najaktivnejšo na tem področju.

Projekt Kranj na kolo se je pričel leta 2011, cilji projekta pa so izboljšanje stanja kolesarskih stez v Kranju in okolici ter pokazati, da je kolesarjenje zabavna, zdrava in ekološka alternativa vožnji z avtomobili. Obiskovalci stojnice dijakov so imeli možnost odgovoriti na pet kratkih vprašanj na temo kolesarjenja in varnosti v prometu ter za nagrado dobiti svetlobni odsevnik.

Dijaki so v lokalni skupnosti osveščali o trajnostni mobilnosti

Poleg tega so nekateri dijaki skupaj z vodstvom komisije Varno kolesarim odšli na vodeno kolesarjenje po nevarnih točkah, drugi pa na različne lokacije po Kranju. Na slednjih so šteli in razvrščali kolesarje po različnih kategorijah na podlagi njihovega upoštevanja cestnoprometnih predpisov. Dijaki Gimnazije Kranj so odličen primer, kako se v sklopu kampanje Pozor(!)ni za okolje uspešno povezati tudi z lokalno skupnostjo.

EKO policija

EKO ninje Gimnazije Bežigrad so v šolskem letu 2015/16 večkrat preverile, kako uspešno dijaki ločujejo odpadke ter ali ugašajo luči in elektronske table ob koncu pouka. Aktivnosti so ustrezno točkovale. Vse zbrane točke so na koncu seštele in določile ekološko najuspešnejši razred na šoli, ki so mu podelile pohvalo Naj EKO oddelka.

Bežigradjani vedo, da ima ločevanje odpadkov številne prednosti. Z njim razbremenimo okolje, odpadki, kot so npr. zamaški, pa so ponovno uporabni tudi v drugačni obliki. Da bi bolj ozavestili vse dijake, so v letošnjem šolskem letu dvakrat izvedli izobraževanje o pravilnem ločevanju

odpadkov ter ugašanju luči in elektronskih tabel. Prvič v začetku šolskega leta in drugič v maju 2016. V izobraževanje so uspeli vključiti tudi razrednike in na ta način izboljšati rezultate. Na informativnem dnevu so znanje o pravilnem ločevanju preverili tudi pri bodočih dijakih.

Dejavna EKOpolicija in pohvala za Naj EKOoddelek

Zelena oaza

Dijaki z Živilske šole na BIC Ljubljana so se na informativne dneve dobro pripravili. Zbirali so namreč odpadni material ter ga uporabili za izdelavo stolov, miz, gugalnic, cvetličnih korit in blazinic za stole.

Obiskovalci informativnega dne so bili nad umetninami, narejenih iz odpadnih pnevmatik, vidno navdušeni. Domiselnost in kreativnost dijakov so lahko občudovali v posebnem kotičku v obliki zelene oaze. Zagotovo se jim je utrnila kakšna nova ideja za unikatne in predvsem trajnostne kreacije.

Dijaki Živilske šole so iz pnevmatik oblikovali stole

Še nekaj zanimivih utrinkov s sodelujočih šol:

- Dijaki Gimnazije in ekonomske srednje šole Trbovlje so ob informativnem dnevu pripravili razstavo na temo »Klic v sili«. Z njo so v sodelovanju z National Geographic Slovenija opozarjali na aktualne podnebne spremembe.

- Pridne roke dijakov Ekonomske gimnazije in srednje šole Radovljica so izdelale rožice iz odpadnih rolic toaletnega papirja ter snežaka iz odpadnih lončkov in časopisa.

- EKOfrendi Gimnazije Franceta Prešerna so pripravili leseno drevo, na katerega so vžgali EKOsimbole. Drevo odslej krasi njihov EKOkotiček.

- Na hodnikih Gimnazije Ledina je prijetno dišalo z njihovega zeliščnega vrta.

- Dijaki Gimnazije Moste so navdušili s kreativnimi EKOizdelki.

- Zato, da sledijo trendom, so na Srednji gostinski in turistični šoli Radovljica organizirali sejem uporabnih stvari iz druge roke.

- Električna mobilnost? Nič lažjega! Dijaki Srednje šole tehniških strok Šiška so izdelali svoj električni avto.

- **»Tudi okolica šole mora biti čista in urejena«, pravijo dijaki s Srednje šole za lesarstvo na Šolskem centru Škofja Loka**

- **Na Šolskem centru Kranj so organizirali predavanje na temo viškov hrane.**

- **Dijaki s Srednje šole za kemijo, elektrotehniko in računalništvo na Šolskem centru Celje so iz plastenke izdelali uporabno polnilno postajo za mobilni telefon.**

- Takole množično so se pobudi zbiranja starega papirja odzvali dijaki Elektro in računalniške šole s Šolskega centra Velenje.

- Aranžerke Ekonomske šole na Šolskem centru Ptuj so iz odpadnega papirja izdelale unikatne cvetlične dekoracije.

PRIPOROČENI VIRI IN LITERATURA

- **Ogljični odtis, uvod za podjetja in organizacije**
Dostopno na:
http://www.umanotera.org/upload/files/Ogljicni%20odtis_1.pdf
- **Učne vsebine: okolju prijazen zajtrk**
Dostopno na:
http://tradicionalni-zajtrk.si/media/uploads/public/_custom/kampanjai/Trajnostna_potronja_in_ravnanje_z_odpadki.pdf
- **Razmišljamo in delujemo trajnostno**
Dostopno na:
<http://www.cpi.si/mednarodno-sodelovanje/ess/kakovost-in-prepoznavnost/zakladnica-znanja/trajnostni-razvoj.aspx>
- **Vzemite manj. Imejte več.**
Dostopno na:
http://www.arhiv.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/publikacije/drugo/vzemite_manj_imejte_vec_01.pdf
- **K trajnostnemu načinu življenja**
Dostopno na:
<http://www.youthxchange.net/download/guide/text/guide%20text%20slovenian.pdf>
- **Trajnostna potrošnja**
Dostopno na:
<http://www.focus.si/index.php?node=19>
- **Lokalna hrana. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano**
Dostopno na:
http://www.mkgp.gov.si/si/delovna_podrocja/promocija_lokalne_hrane/
- **Odpadki. Ministrstvo za okolje in prostor**
Dostopno na:
http://www.mop.gov.si/si/delovna_podrocja/odpadki/
- **Projekt Viški hrane Zveze Lions klubov Slovenije**
Dostopno na:
<http://www.podstrehco.si/za-prostovoljce.html/>
- **Bolj premišljena potrošnja in čistejša proizvodnja**
Dostopno na:
http://ec.europa.eu/environment/eussd/pdf/brochure_scp/kg006508SL_2.pdf
- **EKOpraktik, zbornik okoljskih aktivnostih sodelujočih šol v kampanji Pozor(!)ni za okolje 2015/16**
Dostopno na:
http://www.pozornizaokolje.si/o_projektu/ekopraktik

KOLOFON

Vsebinska zasnova:

Milena Janežič, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, dr. Alenka Turičnik, Center RS za poklicno izobraževanje, Simona Dijak, Goodyear Dunlop Sava Tires.

Fotografije:

Shutterstock in fotografije sodelujočih partnerskih šol.

Kranj, september 2016

